



5. BYZANTOLOGICKÝ DEN

31. května, 2019

Program

14	Úvod
14,15 – 14,35	Petr Charvát (Praha), <i>K mechanice byzantských směnných činností</i>
14,35 – 14,55	Martina Čechová (Praha), <i>Krymský Chersonésos, Chazaři a obchod s hedvábím</i>
14,55 – 15,15	Marek Meško (Brno), <i>Vývoj byzantské armády a loďstva v letech 1081–1095</i>
15,15 – 15,45	<i>Diskuse</i>
15,45 – 16,15	<i>Coffee break</i>
16,15 – 16,35	Ivan Prchlík (Praha), <i>Sporná cesta "západní" perspektivy do dějepisného díla Zósimova</i>
16,35 – 16,55	Radka Fialová (Praha), <i>představení knihy Justin Mučedník a jeho Bible</i>
16,55 – 17,15	Naďa Profantová (Praha), <i>Dotek jihu a luxusu. Byzantsko-italská móda v raně středověkých Čechách (8.-9. stol.)</i>
17,15 – 17,45	<i>Diskuse</i>
17,45	<i>Závěr</i>

5. Byzantologický den

31. května, 2019

Abstrakty

Martina Čechová, *Krymský Chersonésos, Chazaři a obchod s hedvábím*

Mohl být obchod s hedvábím veden přes Krym? Hedvábí bylo v Byzantské říši jednou z nejdůležitějších komodit. Do Byzance bylo hedvábí importováno, ale také se tam vyrábělo; vývoz byl povolen jen za speciálních podmínek. Ačkoli se pravidla importu a exportu hedvábí v Byzantské říši v průběhu času měnila, za tuto činnost, stejně jako za další obchodní aktivity, byli zodpovědní i úředníci zvaní *kommerkiarioi*. Kommerkiarioi disponovali vlastními pečeti k označování obchodních balíků. Velké množství těchto pečetí bylo nalezeno i v Chersonésu, což naznačuje, že zde probíhal živý obchod. Pokud se snažíme zodpovědět výše položenou otázku, je třeba se podívat na politickou situaci nejen na Krymu, ale také v Byzantské říši. Například, v šestém století vedla Byzantská říše neustálé války s Peršany. V té samé době přikázal císař Justinián stavbu systému pevností na Krymu. Mohl to být pokus přenést obvyklé obchodní cesty severněji? A mohlo být později, po příchodu Chazarů do severního Černomoří, hedvábím obchodováno přes chazarská území na Krym a do Byzance? Ve svém příspěvku se budu věnovat možnostem dovozu a „vývozu“ hedvábí z a do Byzantské říše přes území severního Černomoří a Chersonésos; zaměřím se zejména na období tzv. Chazarského míru.

Radka Fialová, *Justin Mučedník a jeho Bible*

Tématem knihy je recepce Bible u jednoho z nejvýznamnějších křesťanských apologetů 2. století, Justina zvaného Filosof či Mučedník. Úvodní kapitoly se věnují jeho životu a dílu, a rovněž kontextu apologetické literatury 2. století, který je pro jeho dílo neodmyslitelný. Autorka se snaží zachytit Justinův význam v jeho době i jeho vliv na další křesťanské myslitele: autora evangelijní harmonie Tatiana, „hereziologa“ Eirénaia z Lyonu či apologetu a teologa Tertulliana. Jakožto svědek Bible kolem poloviny 2. století je Justin významnou postavou – zachovalo se od něj poměrně rozsáhlé dílo, které obsahuje více než 300 citací z hebrejské Bible ve znění Septuaginty. Kromě toho u něj pod názvem „vzpomínky apoštolů“ najdeme řadu odkazů na Ježíšovy výroky a narativní látky z evangelií. Jak vnímal Bibli tento vzdělaný muž, který si křesťanskou víru zvolil jako „pravou filosofii“? Nakolik významným impulsem pro formování kánonu byla polemika proti Markiónovi a gnostickým výkladům Písma? Závěrečná kapitola se věnuje prvnímu křesťanskému výkladu Žalmu 22 v jednom z Justinových nejznámějších děl, *Dialogu se Židem Tryfónem*.

Petr Charvát, *K mechanice byzantských směnných činností*

Marek Meško, *Vývoj byzantské armády a loďstva v letech 1081-1095*

V súčasnom historickom bádání predstavuje vývoj byzantskej armády a loďstva po bitke pri Mantzikerte (1071) skôr príslovečné pole neorané. Bádатели väčšinou svoj výklad a analýzy končia týmto dátumom, alebo naopak rokom 1081, a pre nasledujúce obdobie existuje už len minimum vedeckých prác, ktoré sa touto témou zaoberajú. Tento stav má viacero príčin, pričom tá hlavná tkvie v tom, že práve začiatkom 11. storočia došlo v Byzancii k ukončeniu dlhej tradície písania vojenských príručiek a manuálov. Keďže tieto manuály (Strategikon, Taktikon) boli hlavnými zdrojmi podrobných informácií o vývoji byzantskej armády a loďstva od neskorej antiky až po 11. storočie, ich vymiznutie nedovoľuje súčasným bádateľom pokračovať v detailnom popise aj v nasledujúcom období, ktoré sa už spája s nástupom Komnénovskej dynastie. Počas mojej habilitačnej práce som sa okrem iného potýkal aj s týmto fundamentálnym problémom, a počas môjho príspevku sa podelím o mnou zvolenú metodológiu, ako aj všeobecné zistenia, ku ktorým som dospel pre obdobie medzi rokmi 1081-1095, tj. za vlády Alexia I. Komnénua.

Ivan Prchlík – *Sporná cesta "západní" perspektivy do dějepisného díla Zósimova*

U Zósima není jednoduché vybrat, zda by měl být označován jako dějepisec byzantský, nebo římský. Žil totiž (zřejmě) na počátku 6. stol. v Konstantinopoli, ve svém díle však stačil popsat jen dějiny římské říše do předvečera dobytí Říma Alarichem v roce 410. Navíc, navzdory jeho byzantskému zázemí, se v tomto díle objevují pasáže, které jsou právem, přestože nikoli všeobecně, považovány za pozůstatky polemiky, se kterou proti identifikaci římského státu s křesťanstvím vystoupili (či spíše ji zintenzivnili) právě po pádu Říma v roce 410 zřejmě tradicionalističtí římscí senátoři, z čehož ovšem vyplývá otázka, jak se právě Zósimos s touto polemikou mohl seznámit. Nejen tato otázka, ale i mnoho dalších s ní spojených je však v moderním bádání předmětem sporů. Účelem tohoto příspěvku tak je jednak celou problematiku přehledně představit, ale také presentovat některé jednotlivé postřehy, které by přinejmenším měly být nadále brány v potaz.

Naďa Profantová, *Dotek jihu a luxusu. Byzantsko-italská móda v raně středověkých Čechách (8.-9. stol.)*